

סרן ד"ר מוריס ישעיהו

136407

בן חיה ונתן

נולד ב- 19.7.1917

התגייס ב- 1948

שרת במפקדת החטיבה

נפל ב- 11.6.1948

בקרב על סג'רה

מזרים ישעיהו,

בן חיה ונתן, נולד ביום כ"ט בתמוז תרע"ז (19.7.1917) בעיר גלזגו, סקוטלנד. היה חבר נלהב בתנועת הנוער הציוני "הבונים" ומנעוריו שאף לעלות ארצה. למד בבית-ספר תיכון ועם גמר לימודיו באוניברסיטה בלונדון קיבל תואר ד"ר לרפואה.

בפרוץ מלחמת-העולם השנייה התגייס לצבא הבריטי, השתתף בקרבות באירופה בדרגת קפטן (סרן) וקיבל אות הצטיינות גבוה על אומץ-לבו בהצלת פצועים בחזית הריין. באחת מערי אירופה המערבית נפגש הרופא הצעיר עם חיילי הבריגדה היהודית שבאו מארץ-ישראל ועזר להם בכל אשר יכול. הוא נטה שכם לעזרת יהודי המחנות והפליטים.

עם סיום המלחמה השתלם במקצועו ובשנת 1947 נסע לצרפת ועבד במחנות הפליטים עד ינואר 1948, המועד בו עלה לארץ בספינת-מעפילים קטנה שנתפסה על-ידי הבריטים ונוסעיה הועברו לקפריסין. באי-הגירוש עבד כרופא המחנה.

בחודש מרס 1948 הגיע לארץ והתגייס בשבוע הראשון לבואו, עוד לפני שפורסם צו הגיוס לרופאים. עם גיוסו נשלח כרופא לחטיבת "גולני" והצטיין שם בעוז-רוח וכשרון פעולה. היה מבקר בכל מקום מסוכן מהנקודות שעמדו תחת פיקוחו, ומצא תמיד פתרון לבעיות הקשות בימי הקרבות העזים, כשהצנוד הרפואי היה דל ומספר הפצועים רב. אם כי היה רופא חטיבתי, היה מבקר את הפצועים והחללים בכל הגזרות, אף המסוכנות ביותר בחזית. **ישעיהו נפל בסג'רה ביום ד' בסיוון תש"ח** (11.6.1948) בהגישו עזרה לפצוע במרפאה שבחזית. הובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות הצבאי בעפולה. לאחר שנפל הוענקה לו דרגת סרן.

יהי זכרו ברוך'

הנוף האנושי של החטיבה

החטיבה

לימים זוע...
ר' עזר' שפ'...
הת' מל'... קמ'...

הנוף האנושי של החטיבה
 הנוף האנושי של החטיבת גולני במלחמת העצמאות היה מגוון ורב-פנים. הוא מאפיין את "דור תש"ח" בארץ ישראל של אותם הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים אליהם נוספו במרוצת חודשי לחימה ארוכים בני עיר רבים ואף עולים חדשים אנשי גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחורבות רבות, אשר שירתו בכל היחידות בתפקידים שונים, ורבות מהן פעלו כקשריות או חובשות קרפיות. ככה במלחמת העצמאות היתה חטיבת גולני כור היתוך לילידי הארץ ולבני העלייה השנייה בסיכום המבוא שכתב נחום גולן לספר "אילן ושלח" נאמר: "צמחנו בנוף הגלילי ובמישורי העמקים, ובמרחבי הגלב והרומניאופקים - התבגרנו. ההתיישבות בעמקים ובגליל היא שנתנה לחטיבה את צביונה ורוח ותמה המיוחדת, וממנה ספגה את ערפייה, כי על פן היתה החטיבה כפרות ונאמנה לערכים שנוקדה בגושי התיישבות אלה ציונה אותה תכונותיו של עובד האדמה ויושב הכפר: עקשנות, צמחנות למשימה, שורשיות ושקט..."

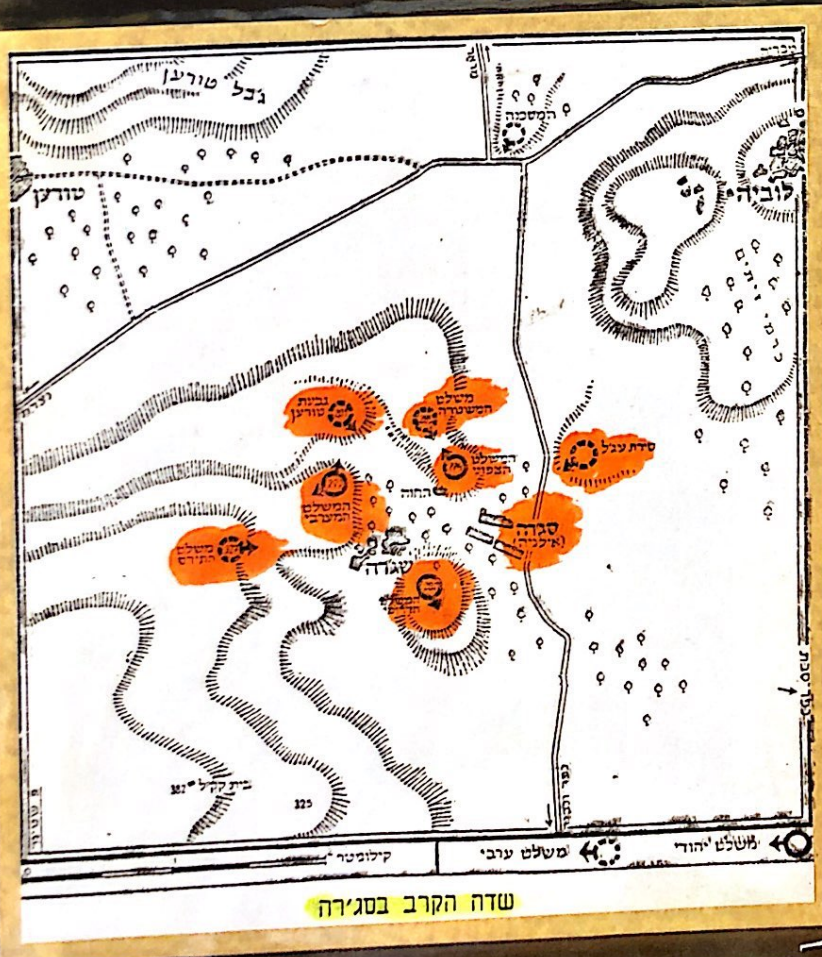

קרב ההגנה על סג'רה

לא עבר זמן רב מזמן ששתי המחלקות עזבו את השכונה חמבנדדת שמדרום ללוביה, ונסוגו לעבר סג'רה, והרעשת תותחים ומרגמות שהחלה עם בוקר, עם הכנס ההפוגה לתקופה בישרה התקפת אויב גדולה הממשמשת ובאה על המושבה. הכוחות שנמצאו במושבה היו בעיקרם מן הקזרבה של גדוד "דרור" – שתי יחידות טיי"ר יתים, שרובם לא נתנסה עדין בקרב, יחידה מ"ברק" ופלוגה מ"כרמלי" – תגבורת שהוזעקה לעזרת תוקפי לוביה.

חיל"קאוקג'י נמצא אותה שעה בגליל המרכזי, בכונה לתקוף על הציר מדאר – מגדל את צואריה "בבקוק" הדק שהחזקנו בו בבקעת גינוסר; התקפה זו צריכה היתה לבוא בתיאום עם התקפת הסורים בגזרת משמר הירדן ומטרתה היתה לנתק, לקראת ההפוגה, את הגליל העליון המזרחי על ידי שתי זרועות מלקחים..

בהיסחמה שיבשה, התקפת כוחותינו על לוביה את לח"ה הזמנים של המבצע המתואם, וקאוקג'י ביכר, על-כן, לנצל את כשלוננו בלוביה כדי להטיל את כל כובד-מחצו בגזרה זו ולהשיג לעצמו שני הישגים עיקריים: א) הרחקת האיום מצומת מספנה עילבון, העורק החפשי היחידי שהיה ברשותו והוביל לנצרת. ב) ביצוע משימת-הניתוק, שהועיד לעצמו, ע"י פריצה למישור רמת-התבור, כדי לנתק את הכביש היחידי שעמד לרשותנו והוביל מן העמק לגליל, בקרבת כפר-כמא הצירקסית.

פרוט הקרב

הלחץ על המשלטים הלך וגבר. המחלקה השנייה מ"כרמלי" נמצאה במורד הצפוני של "משלטי-המשטרה" (משלט מס' 2) וניסתה לחסום ממנו באש את תנועת האויב, על הכביש. המחלקה נמצאה בשדה-אש פתוח לאויב משלושה עברים ולא יכלה, עלי-כן, לסגת ולתפוס עמדות נחזות יותר להתגוננות. אבידותיה של מחלקה זו רבו מרגע לרגע. 2. כיתות מאנשי "ברק" נשקחו לעזרתם. אלא שלא יכלו להתקרב למשלטי-המשטרה מחמת אש-האויב. והחלו לסגת בחזרה. משראו זאת אנשי המשלט, החלו לסגת גם הם, אך באי-סדר ובחוסר-נוהירות (מפקד-המחלקה ושני המ"כים נפגעו עוד קודם לכן). וכתוצאה מכך נפגעו אנשים נוספים מהם. המחלקה שהחזיקה ב"אוכף" (משלט מס' 4) נלחצה ע"י האויב שעלה ממזרח ותפס עוד קודם לכן את "גבעת-טורען", וע"י כוח שתקפם ממערבם — מן השביל המוליך לסגירה מכיוון טורען. המחלקה החלה לסגת. לאחר ששנים נהרגו מתוכה וכמה נפצעו (ביניהם שני מ"כים), 15 דקות אח"כ נסוגה גם מחלקת "דרור". שהחזיקה במדרון של המשלט-המערבי (משלט מס' 5). לא ניתן לרכז את הנסוגים; אירעו בתוכם מקרי-הלם רבים, ורוח-האנשים ירדה כמעט לחלוטין, וברובם התפורו בין בתי-המושבה. מכוונת-היריה המשיכו לרתק את גבעת-טורען ולאחר הנסיגה מן האוכף והמדרון שבקרבתו, גם את המשלטים שעזבו. ועצרו את האויב מלהמשיך ולהתקדם. בשעה מאוחרת יותר נעזב גם המשלט המערבי (משלט מס' 6). והאויב החל להסתנן אל בין בתי סגירה הערבית. המערך המערבי, המגן על המושבה, התבסס מזמן זה על ה"חווה", והוחזק ע"י הנסוגים שלא נפלו ברחם. אתרי-הצהרים פרצו 5 משוריני-אויב ו-3 זחלים לאורך הכביש הראשי והחלו לתמוך קמורה למושבה. 2 פיאטים שהגיעו בתגבורת, שהוכנסה למושבה במשורינים עוד קודם לכן, נשלחו לקדם את השריון המתקרב. בקבוקי-מולוטוב חולקו בין אנשי העמדות הקרובות לכביש, אלא שלכלל פעולה לא הגיעו, כיון ששריוני-האויב לא ניסו מאז להתק-דם עוד ובשעה מאוחרת אף נסוגו.

פינוי הפצועים מן המושבה נעשה בעזרת משורינים. שפרצו את דרכם משער-המושבה, כשהם נצלפים באש שריוני האויב הניתכת עליהם מסיראת-אל-עגיל, השלוחה הדרומית-מערבית של רכס-לוביה. בדרכם חזרה הביאו המשורינים תגבורת קטנה באנשים וכן כלי נשק מעטים, שנלקטו ממקומות שונים, ותוספת תחמושת. מכוונת-יריה נוספת שהגיעה עם התגבורת, החליפה מיד את ה"שורצלוחה" שהיתה מוצבת בחווה, שהפסיקה מלפעול עוד מקודם לכן. כיתת-התגבורת הוצבה בפתחה המערבי של המושבה בין הזיתים שבקרבת בית-הספר, על-מנת שתחסום את תנועת-האויב המנסה להתקדם מעבר סגירה הערבית. 2 כיתות מרורבת "דרור" שנמצאה במושבה, הוצבו בין המשלט הצפוני (משלט מס' 1) ובין החווה, כדי לסתום פירצה שבמערך הצפוני.

חלה הפוגה קלה בהפגזות-האויב משעה שיחידותיו הרגליות, תפסו את המשלטים הנטושים, ולאחריה החל האויב לטוח שוב את מרגמותיו ותותחיו ולהרעיש את המושבה וביחוד את החווה. אחד הפגזים חדר דרך חלון תחנת העזרה-הראשונה, שנמצאה באחד מבתי-המושבה; הרופא-החטיבתי, ד"ר ישעיהו מוריס, שטיפל אותה שעה בפצועים נהרג, ואחרים נפצעו בקרבתו. תוך כדי כך אותרו עמדות מרגמות האויב מאחורי המדרון הצפוני של "גבעת-טורען", ומיד כוונה לשם אש-מרגמות ומכוונת-יריה, — פעולה ששיתקה לזמן מה את הפגזות מרגמותיו של האויב. בינתיים החלו קבוצות-אויב קטנות להסתנן מסג'דה הערבית לעבר המשלט-הדרומי (משלט מס' 7). מגיני-המשלט הניחו לחם להתקרב עד טוח קרוב והתפתח קרב-ירימונים, שאחריו חזר האויב ונסוג לכפר.

ISAIAH MORRIS

It was a great shock to members of Habonim to learn of the untimely death of our Chaver Isaiah Morris, who has been reported killed in Palestine.

Isaiah joined the Movement as a Boneh in the early days of its existence, and was a member of West London Peleg. He grew up in Habonim and later became one of the architects of the Senior Section of the Movement.

Isaiah was outstanding not only in Habonim, but also in many spheres of Youth Activities. He had a natural gift for leadership, and through his personal example had a great influence on all with whom he came into contact. Those who were fortunate enough to work with Isaiah, will always remember his inexhaustible vitality and personal charm which made him one of the best-liked Chaverim of Habonim. His wide knowledge and sincere approach to Jewish and human problems commanded a very deep respect from all.

During the war, he was a Doctor in the R.A.M.C. and it was whilst serving in Europe that he won the award of the Military Cross. When he returned to civilian life, he began to make plans in order to realise his ambition of going to Palestine. His Aliyah came at the end of last year and now he has died in the midst of the struggle which was so dear to him.

Habonim sends its deepest condolences to Isaiah's family for the great loss they have suffered. It mourns a Chaver whose death can be ill afforded by the Jewish people in this hour of its struggle. Habonim will continue to work for the realisation of its aims in the knowledge that this would have been Isaiah's wish too.

FROM THE
JUNE 25, 1948 ZIONIST REVIEW

THE LANCET Obituary

AUG 7th 1948

ISAIAH MORRIS

M.C., M.R.C.S., D.C.H.

Dr. Isaiah Morris was killed in Gallilee on June 11 while commanding an Israeli medical unit. He was 30 years of age. Born in Glasgow, the youngest son of Dr. Nathan Morris, he received his early education in that city. He studied medicine at University College Hospital, qualifying in 1942. During the invasion of Europe he was awarded the Military Cross while serving as regimental medical officer to the 1st Suffolks. He worked in England for over a year after his demobilisation, and in November last he left for France, where he worked for some months in camps for displaced persons. For many years he had wished to practice as a children's doctor in Palestine, and he eventually reached that country this year.

"Isaiah Morris," writes a colleague, "was outstanding among his generation for the intensity with which he thought and acted, and for the clear light of principle which guided him. He was naturally friendly; his gaiety and lightness of heart attracted people to him, and they found a spirit of unbounded generosity and deep humanity. He was a delightful colleague and companion; he had many friends, on whom his influence was profound. He set himself the highest standards of life, and he lived up to them, selflessly devoting himself to the cause of the relief of suffering. He died as he would have chosen to die, serving humanity among his own people, where service was most needed."

THE LATE DR. I. MORRIS

In the course of a tribute to the late Dr. Isaiah Morris, the Habonim organisation writes: "Those who were fortunate enough to work with Isaiah will always remember his inexhaustible vitality and personal charm, which made him one of the best-liked Chaverim of Habonim."

JEWISH CHRONICLE 9/7/48

OBITUARY continued 25.6.48

DR. ISAAH MORRIS

News has been received in London of the death in Palestine, at the age of 30, of Dr. Isaiah Morris, youngest son of Dr. Nathan Morris, Director of Jewish Education, and Mrs. Morris. He was killed on June 11 in Sejera, Upper Galilee, where he was in command of a field medical unit in the Hagana Medical Services.

Dr. Morris, who was born in Glasgow, enlisted in the R.A.M.C. in 1942 and served until 1946. During the invasion of Europe, he was Battalion Medical Officer to the 1st Suffolks, and was awarded the Military Cross.

He was an active member of Habonim and other Jewish youth movements, and his ambition had always been to settle in Palestine in a communal settlement and work especially among the children. He left England last November, and, after spending a few months in D.P. camps in Europe, reached Palestine before the major fighting started.

JEWISH CHRONICLE

25th JUNE 1948

THE fourth Hachsharah centre under the direct aegis of Hechalutz was opened on Sunday at Hurst Grange, near Twyford, Berks.

The new centre comprises a palatial house and 30 acres of ground; and 45 Chaverim, previously at Redhill, have taken over the new place.

This Hachsharah centre was purchased by Friends of Hechalutz, and, although it is the first training centre sponsored by them, they had during the past few years participated actively in the growth of Hachsharah in this country.

The Opening Ceremony was attended by a large number of visitors from London and Reading. The members of the Kibbuz presented a Pageant dealing with various *Aliyoth*. It was a simple, effective and at times moving resume of immigration from the Biluim to the present day.

Mr. Arthur Howitt, Chairman of Friends of Hechalutz opened the proceedings with a short speech of greeting and welcome. The consecration ceremony was performed by the Rev. Jacob Kusiwicki. Mr. Joe Levy, President of Friends of Hechalutz, asked the assembly to stand in silence in memory of those who had fallen in defence of Israel. He said that the new Hachsharah centre had been named "Zichron Yishayahu" in memory of Isaiah Morris—an old Chaver and leader of Habonim who had been killed a few days previously in Israel. He went on to deal with the development of Chalutzim in this country and of the work of Friends of Hechalutz. He paid tribute to ORT which, in recent years, had given help and he welcomed among those present Mr. Albert Marks, Chairman of the Deserving Charities Organisation, whose Committee

had contributed £1,500 recently to the Friends of Hechalutz. Tribute was paid to Mrs. Nichols and Mrs. Rosen who had provided so much for the equipment of the new centre, to Mr. Frank Austin for donating the furniture, Mr. Milne, a neighbouring farmer, for a new electric washing-machine and to Mr. Joe Kahn who had given shelving. The work of English Chalutzim, said Mr. Levy, was growing and was one of the utmost importance.

Mr. M. Rosette conveyed the greetings of the Jewish Agency and dealt with the significance of English Chalutzim in Israel.

Mr. Albert Marks conveyed greetings on behalf of the Deserving Charities Organisation, and the proceedings closed with the singing of *Hatikvah*.

Mr. Albert Marks Speaking at the Official Opening
[Photo by Krongold, London.]

CAPTAIN ISIAH (IZZY) MORRIS

Son of Nathan and Chaya, was born in Glasgow, Scotland on the 19th June, 1917. Grew up as an enthusiastic member of the HABONIM Zionist Youth Movement, and from a very early age, had his heart set on "Aliya" to Palestine.

After completing his High School in Glasgow, he studied Medicine at the University of London, obtaining his degree during the World War.

He immediately joined the Royal Army Medical Corps and took part in the final battles in Europe. He was awarded the Military Cross (M.C.) while serving as a Captain in the R.A.M.C. on the Rhine Front. The citation, as quoted in the British Medical Journal of October 27th, 1945 is "for gallant and distinguished service in the field."

In North Germany he met with members of the Jewish Brigade from Palestine and assisted them wherever possible. He also naturally assisted in the treatment of survivors from the Concentration Camps.

After further studies in Medicine until 1947, he went to Southern France where he served as the Camp Doctor in a large Displaced Persons Camp.

When the Illegal Immigrant Ship "State of the Jews" (Andreas) sailed for Palestine in January 1948, he was their Ship's Doctor.

This ship was intercepted by the Royal Navy, outside Haifa and everyone was sent to the Cyprus Internment Camps, where, once again, he was mobilised to act as a Camp Doctor. Obviously, because of his British Army record, he was released very early and eventually reached Palestine in March 1948..

He immediately joined the Hagana, even before the General Mobilisation of Doctors, was sent to the Galilee, where he became the Brigade Medical Officer of Golani.

Always a man of action, he appeared at the most dangerous situations, solving many problems created by the lack of sufficient medical equipment and medicine.

On the 11th June, 1948 he was killed, while treating wounded, by a direct hit at an outpost at Sejera (Ilaniya) by an enemy artillery shell.

He had replaced a wounded doctor during the fierce fighting at the village, against Kaukji's Arab Liberation Army.

He was laid to rest at the Afula Cemetery on 13th June 1948.

יִזְכֹּר

יִזְכֹּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו
אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם בַּמָּאֲבָק עַל הַמְּדִינָה בַּדֶּרֶךְ
וְאֵת חֵילֵי צְבָא-הַגָּנָה-לְיִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר נָפְלוּ בְּמִלְחָמוֹת יִשְׂרָאֵל.

יִזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְבָּרַךְ בְּזִרְעוֹ
וְיֵאבֵל עַל זֵיו הָעֵלּוּמִים וְחֻמְדַּת הַגְּבוּרָה
וְקִדְשַׁת הַרְצוֹן וּמְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר נִסְפוּ בַּמַּעֲרָכוֹת הַכְּבִידוֹת.

יִהְיוּ גְבוּרֵי הַדְּרוֹר וְהַנְּצַחֵן
הַנְּאֻמָּנִים וְהַאֲמִיצִים
חַתוּמֵי בֶלֶב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר דוֹר.

ארהבה

מוזיאון מח"ל - דוד טפרסון
MACHAL MUSEUM - DAVID TEPERSON
טל. 09-9582718

מגואאלת

בדמ

מוזיאון מח"ל - דוד טפרסון
MACHAL MUSEUM - DAVID TEPERSON
טל. 09-9582718

צילומים: אלכס קרולומיסקי

חלק מלוחמי סג"ר ר"ד מקס וחילדה משמאל

חדר רגשות ציוניים. כשל פעילותו תחת אש, הוא זוכה בעיטור הכבוד הגבוה ביותר בצבא הבריטי, המיליטרי סרזס. עיטור כל כך משמעותי, עד שכל מי שזוכה בו מסוף לפני שם המספחה או התארים המלכותיים והאקדמיים את צמד האותיות א.מ.ס, כך שבתעודות שלו הוא מופיע מעתה כא.מ.ס ר"ד ישעיהו מדייט. העתיד היה פחות לפניו. אף אחד לא חלם שבעוד זמן קצר הוא ייפגע משגזר בגמגום באמצע החזית העתידית של סג"ר בארץ ישראל וימת כבודותיו של ר"ד גולדברג.

בזמנה שבה נכנסת חילדה גולדברג לשערי ברגן בלון, נמשכת הלחימה באירופה כמלוא עושה. כוחות בעלות הברית כבר מתקרבים על ארמת גרמניה. אחר החיילים שנמצאים ליד האשון של הלחימה הוא דופא יהודי צעיר שהגויס לזרואל ארמי מריקל טורס, חיל הרפואה של הצבא הבריטי. פעמיים הוא מגנה למפקד בית חולים שרה באזור הלחימה, ולא פעם הוא יוצא לטפל ולהוציא מצועים תחת אש. שמו ר"ד ישעיהו מדייט, והוא נון למספחה מבזבת מאור, שיושבת בלונדון. אביו הוא לא פחות מאשר מגנה מחלקת החינוך של בריטניה. הבן, שהיה חבר בתנועת הנונים, למד עברית ויהי

אם הישרדות לא היה אמת, היה צריך סופר נאמן כדי שיסביר אותה, או בעל רמיון עורח נמיתו שיזמן לאותה פיסאגיה רופא שתיצור, שהיה פעם הרופא של מחנה ברגן בלון, אחת שהייתה החברה הטובה של ברגוט פרנק, אחותה של אנה, והזקקו צלע עיטור מופת בריטי, שעזב את כל הוהות בבית והלך, להיות רופא ילדים כמחנה מעפילים בבריט.

המס תחילת יוני 1948. המקום: סג"ר, גליל תחתון. כ-2,500 חיילים ואנשי כנופיות ערכיות צרים על הוהת השומר השנייה שבתוך סג"ר. כעוד כמה שעות אמורה להיכנס לחופה ההמונה הראשונה כמלחמת השיחור. אם סג"ר תישל לפני כן, יחצרו כוחות מדיים ועדיקים, וצפון הארץ יחלק לשניים אם היא תחזיק מעמד, יהיה זמן להודים למקום סחול טרפיים. בינתיים שוככים בשטח עשרות הרוגים ומצעים שעוקים לעודה. כמספחה מאלותית בחוה מספלים בפועל ר"ד מקס גולדברג ור"ד ישעיהו מדייט: לא רחוק משם, בבית הספר כרודי, עובדת גם האחות הילדה גולדברג, אשתו של מקס. אף אחד מהם לא היה חייב להיות שם, אבל הם בני בלון ואת, ר"ד מדייט ייהרג כשהיים בצהריים כאותו יום בני הוהת גולדברג ימשיך להציל מצועים.

קצץ, נעז, סוף אוקטובר 1996. לראשונה אחרי 49 שנים, נפגשים בכרדי הישיבה עם ר"ד מקס ועם הילדה גולדברג. חלק מהנוכחים כמקום חייבים לבני הוהת את חייהם. ההיסטוריה הישראלית חייבת להם לא פחות. יעקב רגב, מורה ודד ומורה לידיעת הארץ מקריית מוצקין, בילה את עשר השנים האחרונות כמחקר מקיף על אחת תקופה הוא זה שאדגן את המפגש הברוט, ואם הכל יילך כמו שצריך, והספר שהוא כותב ייצא לאור בעוד השנה, סיפרים של בני הוהת גולדברג, כיום סופר כמלואו. חלק מהפרטים המופיעים כאן, מתבססים לראשונה.

רופא הילדים של מחנה מדייט

שווייץ הנייטרלית הייתה מקום יפה גם בשנת 1942. ממש כמו שחיי חיים. מסביבה אירופה שופרת ובעודו השווייץ הגרמני, נן אלף השנים, רואג לכך שכני הגוה העליון יחוסו לכבשני המתנות כמה שיותר יהודים. ידיעות ראשונות על המורחש כמורחש אירופה מתחילות לטפס, אבל אף אחד לא יכל להאמין שזה אכן מה שקהל יהודי שווייצרי צעיר מבול, מקס גולדברג, מדייט את לימודי הרפואה שלו ונסיע בדילמה בין מצד אחד, כל משפחתו בשווייצר. היהודים שם ממשיכים לחיות לא רע, והשמעות הנוראיות נשמעות כמו סיפור של סח מעוות כמיתוד. מצד שני, האפשרות שהסיפורים אכן נכונים לא מאפשרת לו לישון בשקט. כשהמתנות הראשונות משוחררים וכמבורה מעל לכל ספק שאושוויץ היה קיים, והזקקו הצעיר פולטים לכוחו אם הוא יכול לעודד במשהו. הוא מהלים להתגבר לאונגרא, אידגון הסודע של הארץ ביולי 1946 הוא נתקל פנים אל פנים בחוזה, כאשר אונגרא ממנה אתו לרופא של מחנה ברגן בלון כדי שיספל בניצולים שהתנדו.

בעדד בתקופה בה מדייט ר"ד גולדברג את לימודי הרפואה. מדייט נערה יהודיה מאמסטרדם, הילדה יעקבסל, את לישיבה בבית הספר לאותיות. אחת החברות הטובות שלה היא ברגוט פרנק, בת למספחה שהגיעה לא זמן להלונדן שטרנספסדט. כשהולנד נכבשת ומסלולת הגירות הראשונות על היהודים, נעלמת לפתע משפת פרנק. המספחה ראוה שסכרים חברים יפיעו שבעה לפיה הצליחה לברוח לשווייצר. שנים מאוד יותר מספחה הילדה גולדברג, כי נישחה שהם יחד למחנה גולדברג, שחשה גם היא שהחבל מתרחק סביב יחיד הילדה, חוזה כשהיה את נדד מס לבלגיה בניסיון לפגוש את אחיה, שהיה פעיל כמותרות. כשהיא מגיעה למחנה, היא מתחילה לטפל בפצועי הפעילויות נגד כוחות הכיבוש הנאציים. כשהלך אותה תקופה היא מנצלת את קשריה עם מפקדי המחנה ומצליחה להציל שמונה פעמים את הדידה, שנשארו בבלגיה. בפעם התשיעית שהם נעצרים היא כבר לא יכולה לעודד להם. הם נספו באושוויץ.

עם שחרור בלגיה, מנסרפת הילדה גולדברג לצלב האדום. חוזה הגורל, והיא חוברת לכוח בריטי אשר לוחם באוהת מחנה ברגן בלון. היא בין האנשים הראשונים אשר מותחים את שער המחנה ונתקלים כמחנות החוזה שם. עדימות של גופתו שהושאלו שם בניגוד למדיניות הטיסוסו הנאצית בשל זימון הגטינה שלדים צוערים של אנשים שפעם היו בני ארץ, מהיום שק צנטיק קרא להם בספריו 'מולומיט'. הילדה גולדברג, שמונתה לאחת המחנה, מנסה להוודי להם צלם אנט.

הר"ד הראשון שהיא עושה כשהיא מגיעה לשם הוא לחפש את בני משפחת פרנק. התברר שברגוט ואנה אכן הועברו לשם מאושוויץ, אבל שוכעות מספר לפני השחרור נפסדו כמורחש מרעב ותשישות. כשהיא נפגשת עם אבי המספחה, אנט פראנק, היא מסייעת לו להוציא את יומנה של אנה לאור.

כמה חודשים מאוד יותר מגיע גם ר"ד גולדברג למחנה הילדה והזקקו שברים ששת ארובות ביתו, והזקקו על רקע אדד מהמקומות הנוראיים שקיימים על פני הארמה הם פתאובים. ביולי 1942 הם מתחננים בשווייצר.

48 שנה לאחר מלחמת השיחורור, הצליחו לוחמי גדוד 14 של גולני לאחד את האיש שהציל את חייהם

הרופא האבוד של גולני

לרופא, סימיו בן 1946, והנחמי רע על כי פקידיו ארזי ששה וברו למען עמי, הוא מספר, החלטי להיות רופא בשטחי מנדלבול, שט רומה הערבים, ושם פגשתי את הלוחם ארזי שנישאת, כמו שליחים מהשנה וש אלו אם נודה טובים לבוא לארץ-ישראל, השמרת על סף מלחמת הכטבט מיר, אבל התגונו ואת נכח שלא ישרה כתי לבין ארזי תני, ונשפתי יחי כחיהה צבאית ולא בבית-חולים ערבים. לא חזרתי ארזי והפגש עם ניצולי השואה, הישרדות אישית לא היתה כראש מעייניו.

הוג גולדברג נפלה לסכרת, שהתנה נטונה במצור של גבא הצולה של סאקארי. מתעד מת של אנולית, נוכחית, דרש הדיבה תנועת דייט, ניצור ר"ד מקס על הרסול כפועים. בתוך ארזי, הוא מספר, הביע עם רגל מרוססת, והרטי היחיד שיסלתי לעשות היה להרגיע אותו ולקפוח את הרגל בכסוי. לא היה לנו צורך אמילו כסביל לעצור את הריסות מה אירורים הסדתיים. לא קמם, כל מה שיסלתי לעשות היה להקפיד על תנועה נכונה של פוע, אבל זה הרגל את דייט. והפגשה היתה משפחת, העשן והפחית הקיפו על הרסול. לא היה ברצון ניסיון כרומא צבאית, יבשתי כע בני מדרים ונהלים. אני מה בכך שצייסוח שנצבר כבגידה להאקודד כהל רופאה. כיום השלישי להפגה, וחד פנו להודר בו עבר ר"ד גולדברג ארזי הרפואה סודת במקס שלוש אחיות נפצעו. אתה נמנעת בחיפוס ובד ה", הכירי העכש עמיתו כדודו לר"ד נר לרובנו. מתת לי הרפואה מדיקית ארזי לחבוט ארזי, והיפגשו לרכב העליון. היכנו להפגה קלה בהפגה על-שנת שרובכ יצא לרדן. כשהתגורה רופאה פקעת עיניים והצלה: מה זה הפקס הוא עליתי לנו עוקן.

הלילה גולדברג היתה כאתה שן בנוראה בבית-הספר החקלאי. כרדתי. לפוע קרא לה מקסי רופאם וביקש שתמכו אותו. רכבתי, כי הו לי מצועים, הוא מוכרת. כשהתקיעה, שאלתי: מקס טרגו והינני אתי שאת רק נפצע, ולקוח אותי לכית העולים בעפולה שלושה ימים שיסלתי בו, הודתי ליוזרה.

ר"ד גולדברג עם אשתו הילדה (קיצונית משמאל) ושלוש מהחובשות שעבדו איתו בכנירה

שחוד ירשע ול נפל כנגידה וכעת הוא כתב ספר על הנשוא. הפגישה של הרופא עם הלוחמים היתה מרגשת ביותר. כשעמדו הנוכחים ריק רומיה לוכר הטפלים, נשענה אתה מהם, ונה נרוגנומן, על מקל שכידה. אני הייתי תכשת אפלה, ילדה בן 18 וח ציי, הכיורה לר"ד גולדברג. כשהעיראקים ניסו לכבוש את סג'רה, רפמי העצה לחלץ פוע שאיכר את נגלו. כשגורתי אותו חד וה, חספתי כוד שריסק לי את המוח, ועדי כדור כחתי. קיבלתי צליט, אבל שנים נרדתי בני מריוחלים. ענחתי הטון ניתוחים, ומי תחת לחשתי עמיתי על קביים. ובכל את, ילדתי שלושה ילדים.

כיום ראשון האחרון נפגשו כולם בקיבוץ נען. הגי ערים בני ה 18 שסט, הלכינו התקיות, אבל ר"ד גולדברג, 76, ויהה אותם. מרוע היינו צריכים להכות כל-כך רובה שנים לפגישה הוחי מילמל בחורגי שות.

מי שהצליח לאלר את הרפא הוא יעקב רגב, מ

מיגוש מרגש נערך השבוע בין הרופא השווייצרי ד"ר מקס גולדברג לבין משותמי הקרובה בסג'רה בשנת '48

● במלחמת העצמאות הוא התנדב להגיע לארץ ולתת סיוע רפואי, ועד כה נכשלו כל הניסיונות למצוא אותו

● "למה היינו צריכים לחכות כליכך הרבה זמן לפגישה הזו?" מילמל בהתרגשות

● היום יתארח הרופא אצל נשיא המדינה

■ מאת יערה קורן

חוד חרם אתה כמלכית העצמאות ספן ערו 14 סל טלני 96 דוגים 1207 פועים. בארזי חרם. גישו הרומה הקשים כמג'רה. הנהגה כמעט נפוק מהספר. כ 48 השנים שחלפו מהם, וכרו הפצקים העצבים את הרפא הספור ר"ד מקס גולדברג מתגרב יודי שריל, אבל לא העליר וד לעלות על עקבותיו.

כל אותן שנים כתי גליט, שכבדתי היתירות-וכרו כ"ר מקס גולדברג אשתו הילדה את הרפא עם שנתו רום את העושים סיינו כספול הרפא, ולא ידע לאתרם.

תנות השומר כנירה. גולדברג. ממיד אוכור את שותמי בישראל

שיא שם צפוי להי לדה גולדברג מי פגש מרגש עם רעיית הנשיא, רואמה רשמן, שע נדה בבית החומים שניהלה כהמבורג לארזי העלמה. עשרות שנים נמנעו השניים מל ספר על עכרם, אבל הביסוד כרזן פרוץ את הספרים. גולדברג, גולדברג ככרליו, ועברנו לאמסטרדם. היינו חברים טובים של משפחת פונק, וכי לייתי תכה עם טר גוק, אמותה של אנה יום אחר היא סיפרה לי שהם מתקוונים לברוח לשווייץ. כשלא הפיעה לי עורר אצל הרב חשבתי שהצליח להמלט. לא ידעתי ששור ייך הוחם כסר, ושכמשך שנתוים היה חבר חי עם בני משפחתו במחבא, ממש ליריט.

ללאר החלמנו חוד ר"ד טולדברג, לעוזר ולסוה את טלני בכל הקרבות. כשהתקופה הסכ מי שכיתת הנשק האיטליני, וקיליה האתה ביקשו להשתחד. נתם הכבוד. ריטה, כיום סופסוד לספחת כנרוואנד, טלנה ככתייץ. שקלנו היכן נקים את ביתנו, מספרת הילדה. אירופה היתה עברו. מיטם מקילי, ישראל היתה מקום רדוף הוות סאה. תלמטו לשות דף חיש בארצות-הברית. הקטני מעטת יום לילדים, ובעלי התמה כבסיבואיירה.

מקס: מעולם לא שכחתי את שיהתנו כרזי. אני נאה שחיתי שחתי למאמן העלמתי, שכ וכתנו סג'רה לא נפלה. עכד 46 שנים ער שנים גי-המענל והפגשט שנית, וכעת אנו פתוחים מענל ירש. כדור לי שעכשיו, לארזי שטבאנו את חברינו, חיינו לא היה עכ כתי. יש לי שתי אחיות כרזי, אבל כעת המשפחה של כאן גדלה.

גיבור מלחמת העולם השנייה נהרג בסג'רה

מאת לאה ענבל

כשהוכרו על הקמת המדינה פרץ סכא לחצר ובקבוק י"ש בידו, יזיז לפועל שלי - הוא ק"א.

■ ■ ■

נפתלי בלומנטל, בעבר מנכ"ל סדר, חבר כנסת ומפקד המטרות, היה מפקד כוח בסג'רה, ומכאן היום כיר"ד העמותה להנצחת זכר חילי סג'רה ומרשת הקבות 1948: "סג'רה היא מיתוס", הוא אומר, "אף על פי כן נותרה קטנה, ענייה ועמידה האמיצה במלחמת השחרור נשכחה".

בלומנטל: "ביוני ויולי '48 נערכו כוחותנו לכבוש את סג'רה הערבית ואת לוביה. מיד אחר כך פרצה מלחמת גוראה של כוחות קאוקג'י על סג'רה היהודית. זה היה שיה הקבות. נשייה במאי חקפו יחידות מגורו 'ברק' של גולני וכבשו את סג'רה הערבית. הכפרים הערביים, סג'רה ממערב ולוביה ממזרח, היו איום ממדי על סג'רה היהודית. בשניהם היה עורך חוק ועשיר של אוכלוסיה שגם רמתה המורלית היתה גבוהה והתחוקה בגלל הצלחת קורמט.

יעקב רגב: "החלט לכבוש את סג'רה הערבית ואחר כך את לוביה. סג'רה הערבית נכבשה, ובמערבה נגד לוביה נחלו הכוחות מפלות כואבות. ב"8 ביוני יצא מפקד הפעולה חיים לבקוב, איש יבנה, בראש כוח רגלי לכיבוש הכפר לוביה. גם כוח של שישה משוריינים עשה את דרכו לשם,

כ- שנים נבות אוסף יעקב רגב, מרדך לדיעת הארץ, חוקר על סג'רה, על האנשים שהיו שם, נלחמו, נפצעו ומתו. הדבר מעסיק אותו ומלא את כל שלטו, ב"68' נפגש רגב עם בן עירון בשה בוקר הבכיר לו סטבו, חיים יעקב רונצ'בסקי, מראשי המתיישבים בסג'רה, שכתחו עבר בן עירון בתחילת התקופה שלו בארץ, לא ייטב. "לאט לאט התגלתי לצדך את כל פיסות המידע על סג'רה יפה, את כל מה שאפס מהיכרון, במיוחד מתקופת מלחמת העצמאות".

■ ■ ■

במסגרת מחקר הגיע רגב אל רמת מיוחדת, התפס ר"ד ישעיה מוריס, יליד גלאגו, קצין בחיל הרפואה הבריטי שבא לארץ באביב 1946. "הוא הופיע כאן במלאך מופיע בפעם השנייה במרמז, אחרי המלחמה, הוא עוד לאגשי הבריגדה לפני בקשרים, מספר רגב, מרים התנדב לעזור לצדך ר"ד חיים שיבא, איש ההגנה ובה ישו את מערך שירותי הרפואה של הכיבוש עולני. "אלו לכלים הוא אמר שיושע עצמו מאושר יותר אם יזנו לו לעמוד בק החיות. וכן הגיע גם לסג'רה.

יעקב רגב, מדריך לידיעת הארץ שחוקר את הקרבות הקשים שנערכו בסג'רה במלחמת העצמאות, חושף פרשייה בלתי-מוכרת מהמלחמה ההיא. ד"ר ישעיהו מוריס, רופא יהודי-סקוטי לחם בכוח הפלישה בנורמנדיה, חילץ פצועים תחת אש וקיבל את אות הגבורה הגבוה ביותר ממלך בריטניה. באביב '46 הוא בא לארץ בכוונה להיות כאן רופא ילדים. אך מששמע על הלחימה הקשה בגליל, התעקש להצטרף, ונהרג בסג'רה ביום בו הגיע אליה

ומשאית טעונה בחל התקירה ללוביה מצד מערב. מסיבות שונות, אחר הכוח הרגלי לצאת, איבד את כושר ההפקעה ונכנס לכפר לאר יום. "כל המחלקות וולת אותן נסוגו באופן בלתי מסודר לסג'רה. מחלקה אחת בראשות אפרים ריינג'ר ניסתה להתחפר בגומחות חול, אך לא הצליחה לכרוח מצלפים שהתקרו אליה. ביתיים הוועקה תגבורת והגיעה פלוגה בראשות נפתלי בלומנטל. ברך ביוני סיימה הפלוגה של בלומנטל לנסיגת שארית הכוחות של לבקוב וריינג'ר, שער או הוויק מערב.

"כוח המשורייני הגיע ללוביה לאחר שהסיר את מכשול האבנים מהכביש. בבוקר, כשראו האנשים שהכות הרגלי עדיין לא בא, הם ניסו לשוב על עקבותיהם לכיוון טבריה. בדרך הותקף הכוח המשורייני ומשאית עלתה באש. הנהג יצחק לוי והנא אלפרין שיטבו מלגמים נהרגו.

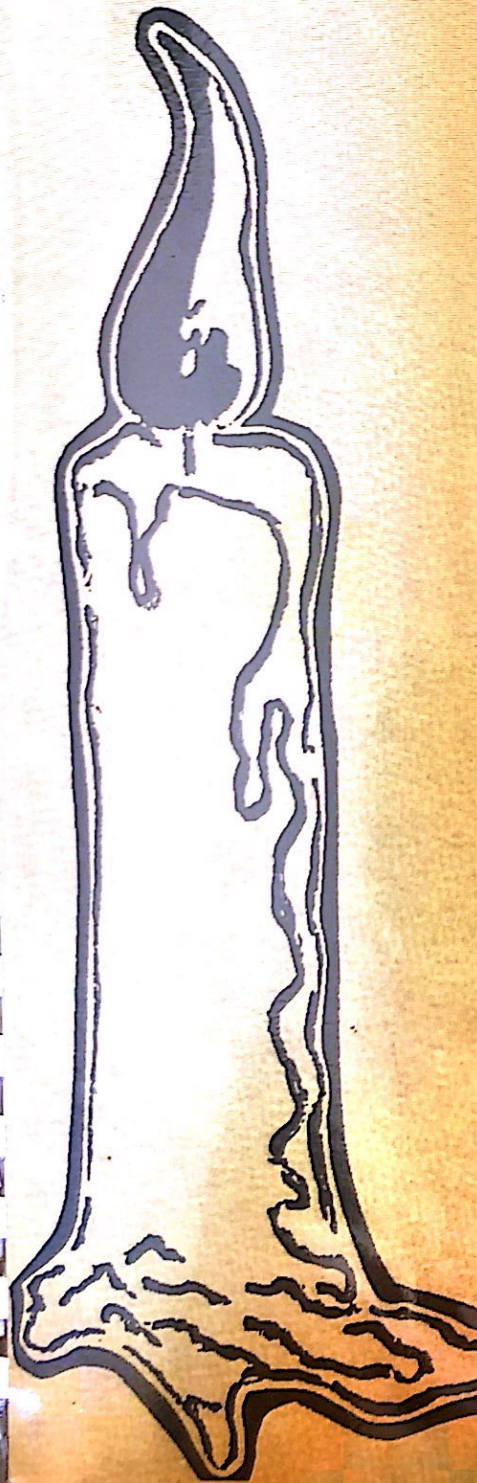
"במשורייני הראשון היתה אשה מופלאה בשם רינה פריצקי מסיבזן נעו, שחילצה את הסצועים תוך מעשי גבורה. בזמנו נפגתי אל יצחק רבין שיעניק לה צל"ש, ועתה אני מפנה את הבקשה למך מרס.

"הכוח המשורייני הצליח לבסוף לחלוץ ולהגיע

עדיין יש בארץ אנשים שזוכרים את מוריס, את נעישותו, סלחנותו, מזוג חנות, הוא היה גיבור מלחמת העולם השנייה. כששרת בכוח הפלישה בנורמנדיה בבית חולים צבאי בחוף הריין, חילץ פצועים תחת אש כעני היער וקיבל על כך את אות הגבורה הגבוה ביותר מהמלך.

יעקב רגב: "משאת חיו היתה בעצם להיות רופא ילדים בפלשתינה. היה לו זוג יעניים וחמות גדולות, שתי גומות ושיניים צחורות כחלב. כשעלה לארץ, הותיר אחריו, בלונרן, נערה קטנה לב ושמה אליזה. לא מומן עליתי על עקבותיה, והתברר לי שכיום היא רופאה-מטריצה באכספורד".

סג'רה היתה המושבה העברית הראשונה בגליל הנתון. הדיים שסוגרים עליה נישאים בכריות ורוחות הבר נחטאות אל קירות הבתים. הם נולדו ארגון השומר והקולטסיב הראשון, ותוכניות מלהיבות שמשקמות אדמים חזו נראות מוגקמות. "סכא, בעל הבית של בן גוריון, מספר רגב "היה ברוטיה רצען. בסג'רה הוא השתקע ב"1904 עם אשתו ושני ילדיו. לא היה לו כשרון לחקלאות ולכן חזר לעסוק במקצועו הישן, תיקון רתמות ונעליים, וביקש מבן גוריון שיעבוד אצלו.

יעקב רגוב עם חמוטו של ד"ר ישעיהו מוריס: "כשעלה לארץ הוחזר אחריו בלחודן ועדה קודמת לב ושמח אליה"

בילום האנץ קסטור

יעקב רגוב "ישעיהו מוריס הפיץ במגדה בעיצומם של הקרבות. הוא פרץ ליסם מנג'ין במסורין מלא תודעתו. הוא יזם היה לחיות היים נחיים מאור, אבל רצה להשתתף בלחימה מוריס. ליד 1916, היה בן לאחת המשפחות המסורות בגלאזט. אכיו, נתן, היה איש חינוך ידוע. הבן הלך לתערת הבונים, וב'99' ערך סעוד מרכפים כפולין ונודד מפה ישראל וספג טם. במחנה הקיץ של הבונים הוא הפיץ בחניכים להיחזק מהבאות. ליני עדיין הולם מהסיוור כפולין, אכר. את לימדי הרפואה הוא סיים ב'42, בלונדון, העניים לצבא הבריטי וקיבל רדת קפסן במסגרת חיל הרפואה.

"הוא השתלם בליברפול ברפואת לויים נפוד מוריס, עזר במסודי טרי לעוזר לאנשי הבריטה ועלה לספינת מעפילים שהאנגלים הגלו אותה לקפריסין. אחרי תלאות רבות הוא הגיע לארץ, וחדש מיד שיגזלו את כניו הקברי ריכזו אותו לקראתן.

"בעשרה ביולי בא מוריס לגניץ וססם למגדה. המצב במגדה היה גרוע. היה קשה להבחין בין החוקי למחוקי באותה מערכת המלאה אימה. 'משה כלפון, חבר קיבוץ קשת שהיה שם אז, מספר: 'האיבי עלה על המשלטים שלט במגדה כיום ובלילה גלישגילים, הקרבות היו מצים אל פנים. מגדה הייתה כל הסנן תחת אים. היא הייתה עצם בגרונו של קאוקג', כשל מישקה מעמד סבו עסק יורעאל למסירה, היא הפריעה לסדרים לחזר עם העידקים.

"כמהלך הקרבות מגדה לא נגמשה בזם הקריטי של הקרב, קיבלט שתי מדגמות שידו לטוח של ארבעה ק"מ. העמדו אותו ודינו. נחשול הדגומים עם הסכנים שחשב כי מגדה כבר נכבשה. נבול. ידעו ממש לתעד השלל, לתעד גלי האנשים, אבל רק הפגו השלישי הביא את המיפנה.

רגוב "כשנגיע למגדה ותקבל ישעיהו מוריס בהערכה האמת. יצא לו כבר שם של אור כאמת הרפואה בארץ, כידוד אישי של ר"ד שיבא שהסמך והגשים ועוד קודמים. הוא יכול היה להימצא במקום נשות, אך הרצון להילחם בעי. בליבו במגדה והפיק ללוים שעות אודות בלבד. ב'11 כיוו, בשעת ערבים, הוא נכנס למסורין, וסגן שנפל על גג הרוב, והיט.

לסבריה, אבל בקרב נרגו 48 איש. נתוך הכפר לובה נותרו במסך ימים ארוכים נופתיהם של 13 מהנעלים, ורק בזמן ההפוגה התאפשר לקבור אותם בקבר. אחים בעפולה ב'21 לחודש נכבשה נצרת במבצע 'דקל', זכירו נכבשה לובה ללא קרב. הצבא חרס אותה כליל. בכך נפתחה הדרך לכיבוש הגליל.

במסך הסנים, אסף רגוב עשרות קלטות וציילומים, כולל רילונאות של לחמי מגדה שהיין לא ידעה. הוא לא יסקס עד שיעלה על עקבות כל הלוחמים, ויסייד לעצש את פירי כל המערכות בלבית, במגדה ובמכביה. עד היום הוא מתרגם כשראה מרוב על הגופלים לרבים מהם כצא סם וקרוכי משפחה. 'לעתים אני סקוע כבאקה שחשפת על שמועות, הוא אמר, 'שמח שהלחם והתרגשות ישג'.

המערה על מגדה התורית והגולה ביולי '48. מגדה בידי האוייב מרוסה היה חשיפת כעט ינגאל למסורייני האוייב, ניתוק התחבורה כהל'אכיו לעמם הידו, ואיום על התחבורה לגליל הקליון. מגדה התקפה בידי גרוד 'פיק', והכעורה עליה הייתה הארובה הקשה ורבת האכדות כיתר נמהלן קרבת עשרת הימים ובין התסעה ליולי ביולי '48, אך המשתלטים שרבים מהם היו נצול'י שואה שהם מקובים בא ארצה, נותרו סרובם עלומים.

נפחלי בלונדון 'הלחץ היה גרול במיוחד על סגניי המשלטים בחילת הצפון-מערבית - משלם המסורה; משלם נבקות טוראן, המשלם הצפון-מערבי ומשלם החרים. להוציא מספר פעולות לילה יוזמות של כותלק הקומנדו ולפסיות כעומק קור האוייב, הייתה המערכה הגנתית באופייה, ונערכה כתגאים קשים מול עדיפות האוייב בלוחמים ונגיסק.

"הלוחמים העלומים ההם התעלו לשיאים חרשים של אופץ לב מול עדיפות האוייב.

העמדות היו עירות אבן כמעט ללא הפירות בארמה. נגו אלפי ערבים עמדו 100 לחמי טרי כלבו. רק לחמו ולא נבצע בשער עשנה ימים של קרב. מרגמות האוייב נגעו בהם במישרן האוייב הסוער עליהם זם זים מוש, השאיר את הלחץ והשיל בנו חללים. אנשינו נגעו ונפלו על המשלטים. במערכה זו היו 98 חללים ועשרות נפועים, אבל המשלטים החיוק מעמד.

"במגדה התקבל ישעיהו מוריס בהערכה ובאמת. יצא לו כבר שם של אחד מאבות הדמואה בארץ. הוא יכול היה להימצא במקום בשנות, אך הרצון להילחם בער בז'.

כבר עשר שנים אחיו מקדיש
 יענקל'ה רגב מקריח מוצקין לספר
 שהוא כותב על הקרבות בסגידה
 ב-1948. בזכות מאמציו הבלתי
 נלאים נכגשו בשבוע שעבר,
 לדאשונה אחרי 49 שנים, גיבוי
 הפצשה עם ד"ר מקס והילדה
 גולדברג - היא חברה טובה של
 אחתה של אנה פונק, הוא הזכיר
 של מחנה בגן בלון - שעזבו
 חיים נוחים בשווייץ והתנדבו להגיע
 לארץ במלחמת השיחרור ולתת סינון
 רפואי לרוחמים. חלק מהנוכחים
 במגש המצמרר, שנערך בנעו,
 חיבים לשניים את חייהם. סיפורם
 המרתק של בני הזוג גולדברג טרם
 ספד במלואו. חלק מהכרטיס
 מתכנסים נאו לדאשונה

ד"ר מוריס. כקנין בחיל הרפואה הבריטי

הילדה היתומים וראומה ויצמן

במאי שנת 1947 מקס והילדה גולדברג מרגישים שתרמו
 את היתום והמניסרית כבינו בלון ושהגיעה השעה לעבוד
 למשם שבו זקוקים להם יותר. הם מגיעים לאחד ממחנות
 ההכנה לעלייה לארץ של ההגנה במרסיי, עובדים אימונים
 ומתכוננים לעלות לארץ. הילדה עוסקת בעבודות קורס
 נוספת היא מספלת בילדים יתומים ומלווה אותם בין גאיות
 הדגה האירופיים לבין מחנות ההכנה לעלייה לארץ. בין
 השאר היא גם מועלת בבית יתומים בסאמי המבורג, גרמניה,
 ושלטת עשרות יתומים המחליפה שלה בבית היתומים היא
 ראומה שורץ, לימים ראומה ויצמן, אשת נשיא המדינה.

כשיצמן שמעה על כך שגולדברג אמורה להגיע לארץ לפני
 שבוע, היא יצדה קשר עם יעקב רגב, והם תוכננו מנישה
 שצאה למועד ביום רביעי שעבר. ראומה ויצמן, שהיתה
 נגזרת מאור, החליפה תמונתו עם גולדברג וסיפורה לה שחלק
 מאותם ילדים הם היום סכים וסבתות לנכדים. גולדברג סיפרה
 כי החלק הקשה ביותר בעבודה הואת היה מסירת הילדים
 למספר עלייה בל באחד המקרים צעקו לה הילדים: "אמא, אל
 תעזבי אותנו. לא מספיק שאיבדנו את ההורים שסו".

בחדר למאי 1948. קצת לפני שהבריטים עוזבים את
 הארץ, עולים בני הזוג גולדברג ארצה עם תעודות מוויפות
 בארצות מעפילים, נוחתים בספינה קטנה בעכו ומתייצבים
 במפקדת ההגנה. הם מציינים רק תנאי אחד: שניהם כיתור כקו
 האש הראשון. מכיוון שהרופאים עם ניסיון צנאי היו נדירים,
 כקשתם מתקבלת. ר"ד גולדברג ממנה לרופא של גודר 14
 של חטיבת גולני, ואשתו הילדה משרתת לצידו כאחות
 חדרית.

הספר של ר"ד מודים שונה במקצת. אחרי המלחמה הוא
 חדר עטור תהילה לבריטניה, כשכמעט כל האופציות פתוחות
 בפניו, אבל איך אחת מן אינה נראית לו. באחד הלילות הוא
 נוסע למרסיי, שם פועלים מספר מחנות של פליטי שואה,
 מתייצב במקום ומבקש להתנדב כרופא ילדים. במרסיי הוא
 מכה את כל האנשים שלימים יהיו את צמדת חיל הרפואה
 של צה"ל - ר"ד חיים שיבא (לימים מפקד חיל הרפואה
 מייסד בית החולים תל השומר, הנקרא על שמו), ר"ד לכני
 ואחיהם. הם היו גם אלה שקראו לו להגיע לארץ ולתרום את
 חלק במלחמת העצמאות, שהיתה כבר בשלביה המוקדמים.
 ר"ד מודים עולה על ספינת מעפילים. הספינה נתפסת, והוא
 מעביר למחנה מעצר בקפריסין. איש מהיילדים והקצינים
 שכ"א אותו לא ידע שהם מחזיקים כמחנה קצין מטכרד בעל

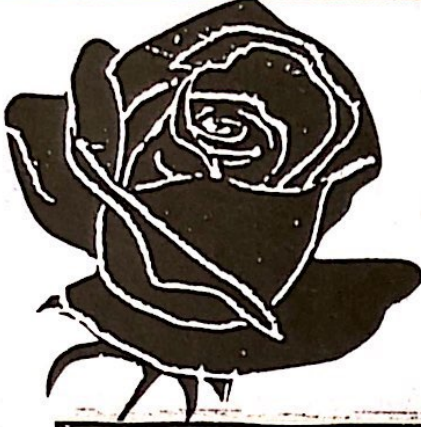
המנכ"ש בין הזוג גולדברג לראומה ויצמן

תואר אמ.סי. כשהותו מתגלה, הוא ממנה לרופא המחנה
 ומקדיש את רוב זמנו לילדים. זמן קצר לאחר מכן הוא מצליח
 להעפיל לארץ בספינה "ארדיאנה", לפגוש את חבריו ממרסיי
 ולהתמנות לרופא של חטיבת גולני. עכשיו מצטלבת דרכו עם
 דרכם המפתלת של מקס והילדה.
 גודר 14 של גולני מצב בתחילת יוני 1948 בגליל התחתון,
 כשהמפקד מרוכז בבית הספר כחדי, לא רחוק מסג'רה. במשך
 תקופה ארוכה סובל האזור מהטרדות של כוחות צבא ההצלה
 של קאוקג'י ומכנופיות מקומיות, שמתרכזים בעיקר בכפר
 הערבי לובייה - כיום יעד לכיבוי הכפר הערבי שכן על גבעה
 החל אסטרטגיה על הדרכים שסביבו - האזור שהיום הוא
 צמח גולני והדרכים סביבו. כ-7 יוני ניתנת המפקדה לכבוש
 את לובייה. התוכנית היא לצאת כאחת בלילה ולהתקדם
 במצבת הדרך במשאיות עד לעתיקת של האן תורכי, גודר
 מן ולטפס על גבעת לובייה, כך שההתקפה לפני הדיחה
 תפגע את המסומים. ההצטיינות לשראת ההתקפה אורכת
 מעט יותר מהמתוכנן, ולוח המונים משתבש. הדיחה תופסת
 את הלוחמים כמהלך ההתחפרות. בתשע בכפר הארבי מגלה
 את מחלקה מספר אחת, והיא טופגת אש כבדה מכוות
 ליומנים. עשרות פצועים, תשעה הרוגים שנשארים משלים
 כשסת, ותחילתה של נסיגה לא מסודרת. הפצועים מודמים
 אל הרופא של גודר 14, ר"ד גולדברג, הנעזר במספר וצבים
 ובאחות, אשתו הילדה המעולה נכשלת.
 כמגדת, לא הרחק משם, וישם מפקד הכוח שנתר מאחור,
 יהושע רוגלצ'סקי, שהערים ינסו לנצל את רגע החליפה כדי
 לחקק את סגרת. הוא מורה להכין עמדות
 ולהתכונן למתקפה. כמהלך שישים העמדות הוא

מוזיאון מח"ל - דוד גולדברג 46

MACHAL MUSEUM - DAVID TEPERSON
 מל. 09-9582718

הפרק האחרון של הספר

הספר הוא עיבוד של סדרת טלוויזיה של רשת הטלוויזיה הישראלית, ששמה 'הפרק האחרון של הספר'. הסדרה נכתבה על ידי רבקה יעקב, ונערכה על ידי רבקה יעקב. הסדרה עוקבת אחר חייו של הרב רבי יצחק אייזיק ווייס, מייסד אגודת 'אגודת חסידי אשכנז'.

הרב רבי יצחק אייזיק ווייס היה מייסד אגודת 'אגודת חסידי אשכנז', אגודה שהוקמה על ידי חסידים אשכנזים שחזרו לארץ ישראל. האגודה התמקדה בהצלת יהודים מן השואה ובהקמת קהילות בארץ ישראל. הרב ווייס נפטר בשנת 1972, אך תורתו ופעולותיו ממשיכות להשרות השרה.

MACHAL MUSEUM - DAVID TEPERSON
 מל. 09-9582718

הספר 'הפרק האחרון של הספר' מאת רבקה יעקב, מתאר את חייו של הרב רבי יצחק אייזיק ווייס, מייסד אגודת 'אגודת חסידי אשכנז'. הספר מתאר את הקמת האגודה, את פעילותה להצלת יהודים מן השואה, ואת תרומתו של הרב ווייס לארץ ישראל. הספר הוא עיבוד של סדרת טלוויזיה של רשת הטלוויזיה הישראלית.

מופתי יעקב רב

הרב רבקה יעקב היא סופרת וזמרת ישראלית. היא נולדה בירושלים בשנת 1948. היא נשואה לרב יצחק אייזיק ווייס, מייסד אגודת 'אגודת חסידי אשכנז'. היא כתבה מספר ספרים, בהם 'הפרק האחרון של הספר', 'הרב רבי יצחק אייזיק ווייס', ו'הרב רבי יצחק אייזיק ווייס - מייסד אגודת חסידי אשכנז'. היא גם זמרת, והקליטה מספר שירים.

המשך מעמך 43

נפצע מכוחו בכסותו, הוא למעשה הפצוע והאשון מן המספר ר"ד גולדברג. מאוחר יותר נפטר יום חמישי, מיד בבוקר אחרונה להיכנס לתקופה ההפוגה הראשונה חיילי הגדוד מתכוננים לקראת האפשרות שיצאו הביחור - מכבישים מרים, מתגלחים, מדברים על האוכל של אמא, למחרת, כיום הקשרי כפי כל לחימי סג'רה יום שישי השחר, מתחיל הערב האמיתי.

ג'נרציה ודבותי, סג'רה לא נפרדה

בשעת הבוקר המוקדמת של אותו יום שישי השחר השמחה עניינם של בניני סג'רה. כ-2,500 איש מתקוממים לעבר היישוב, מולם כסג'רה, ושבים כ-180 בנינים חלקם הותלו אינו מיזמן. במהלך חילופי האש נהרגים 46 איש הנפצעים עשרות. בשעת 12 בצהריים מתקבלת הפקודה להחבט בחוזת השומר העתיקה ולרכז את הלוחמה משם. שאר היישוב כבר פונה כמעט לגמרי. הארטיסלריה העומדת לרשותם היא כמה מרגמת של שניים ושלושה אינך. חלק מהלוחמים לוקים בהלם קרב שגמברל אותם, וכיכובו של רוב, רק פוחז מוצי מבוכה אכן כשר ללחמה.

שדות שפוכים הרחק, מאפק ועד סוף
וחרובים וזית וגלבוה,
ואל ערבו העמק נאסף
ביפי שעוד לא היה כמוהו.

זה לא אותו העמק, זה לא אותו הבית,
אתם אינכם, ולא תוכלו לשוב -
השביל עם השדרה, ובשמים עיט,
אך החיטה צומחת שוב.
השביל עם השדרה ובשמים עיט -
אך החיטה צומחת שוב.

מן העפר המר העיריות עולות
ועל הדשא - ילד וכלבו.
מואר החדר ויורדים לילות
שעל מה שבו ומה שבליבו.

זה לא אותו העמק, זה לא אותו הבית,
אתם אינכם, ולא תוכלו לשוב -
השביל עם השדרה, ובשמים עיט,
אך החיטה צומחת שוב.
השביל עם השדרה ובשמים עיט -
אך החיטה צומחת שוב.

וכל מה שהיה אולי יהיה לעד.
זרח השמש, שוב השמש בא -
עוד השירים שרים, אך איך יוגד
כל המכאוב וכל האהבה.

